

lm

LUTHERSK MISSION

med håb

Vejledning om tjenstedeling

Vejledning; Mænd og kvinder i ledelse og forkyndelse

En vejledning fra LM's Landsstyrelse

Indhold

.....

- 03 Indledning
- 04 Hvorfor er det så vigtigt?
- 06 Hvorfor er det så svært?
- 10 Til Bibelen
- 15 De centrale tekster
- 21 Til praksis i LM
- 28 I mødet med andre kristne miljøer
- 29 Det sunde spor

Indledning

Denne rapport er tænkt som en sproglig nyformulering og konkretisering af LM's syn på tjenstedeling mellem kvinder og mænd.

.....

I december 1996 udsendte Luthersk Missions (LM) landsstyrelse (LS) en vejledning med titlen *"Tjenstedeling mellem mand og kvinde i menigheden"*. Vejledningen her har sit ud-spring i drøftelser, som fandt sted ved Rådsmødet i maj 2004. Nogle udtrykte et ønske om en yderligere konkretisering af, hvilke opgaver kvinder frimodigt kan gå ind i, mens andre var tøvende overfor mere detaljerede vejledninger. LS drøftede anliggendet over flere møder, og i juni 2006 blev arbejdet frem mod denne vejledning besluttet.

Vejledningen her er tænkt som en sproglig nyformulering af den samme grundlæggende bibelske tankegang med et mere opdateret eksempel materiale. Dernæst er det et forsøg på at imødekomme den udfordring, som vejledningen fra 1996 satte ord på (s.16), men ikke gav svar på: *"at definere en tjeneste, der inkluderer forkyndelse af evangeliet, uden at der er tale om et egentlig hyrde- og læreansvar i menigheden. En tjeneste, der i så fald kunne varetages af både kvinder og mænd."*

Det handler om mænd og kvinder i ledelse og forkyndelse, om hvordan vi vil praktisere, og hvordan vi tilråder, at der praktiseres lokalt. Det vil vi gøre med Bibelen som autoritet for, hvordan vi ønsker at tro og praktisere. Og det vil vi gøre med et blik på, hvordan det bedst praktiseres i nutidens kirkelige og kulturelle situation.

.....

Hvorfor er det så vigtigt?

Hvorfor er det værd at ofre så mange kræfter på? Vi taler jo trods alt om et spørgsmål, som ikke er centrum i den bibelske åbenbaring og den kristne tro. Det spørgsmål kan der svares på ad tre veje, som hænger tæt sammen:

For det første tror vi, at Gud har skabt os med krop og sjæl – og kønsforskel. Vi tror, at han ikke har gjort det ved en fejltagelse eller tilfældighed; men fordi han vil noget godt med os som mænd og kvinder. Han ønsker at bruge os i sin tjeneste netop som mænd og kvinder. Det er den Gud, som underviser os gennem de bibelske skrifter. Han ved bedre end nogen anden, hvordan vi er indrettet. Og det betyder, at selv om vi ikke selv altid kan indse det, så er det liv, der leves i lydighed mod hans bud, det sundeste, frieste og glædeste liv for os. Grundlæggende er den bibelske undervisning om mænd og kvinder præget af tanken om komplementaritet, dvs. at mænd og kvinders forskellige bidrag udfylder og supplerer hinanden, og at vi alle tager skade, hvis ikke begge parter får lov til at udfolde sig. Derfor ønsker vi en behandling af disse spørgsmål, som er præget af opmuntring til, at hver bidrager med det, Gud har givet os.

For det andet er det en kerneværdi for os, at Bibelen er troværdig i alt. Vi er forpligtet på Guds ord, som den rettesnor vi vil følge, når vi skal finde ud af, hvad der er sand kristentro

Om menighedens liv; Mænd og kvinders ligeværdighed og forskel skal afspejles.

og kristenliv. Vi tror ikke, at kristendom er noget, vi kan tænke os til selv; men det er noget, vi må få åbenbaret gennem Guds ord. Vi tror heller ikke, at kristen etik er noget, vi uden videre selv kan tænke os til.

I dele af kristenheden er det almindeligt at sige, at Gud har givet os det dobbelte kærlighedsbud – *“Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele dit sind.”* og *“Du skal elske din næste som dig selv.”* (F.eks. Matt 22,37-40) - og så må vi selv ræsonnere os frem til, hvad det betyder. Bibelens konkrete etiske undervisning er én lang protest mod den tankegang: Vi ved ikke naturligt eller automatisk, hvad kærlighed til Gud og næsten er. Dertil er vi alt for ramt af syndefaldet. Men Gud har konkretiseret det dobbelte kærlighedsbud for os i en række sager. Det viser De ti bud, Jesu undervisning i f.eks. Bjergprædikenen og formaningerne i brevene. Derfor må vi lytte nøje efter, når de bibelske formaninger fortæller os – undertiden på tværs af vores naturlige tankegang – hvad det kærlige liv indebærer. Et af de temaer er, når Skriften underviser os om relationen mellem mænd og kvinder i ægteskab og menighed.

For det tredje ønsker vi, at menighedernes liv skal afspejle Kristi forhold til sin menighed. Derfor skal mænd og kvinders ligeværdighed og forskel afspejle sig i den kristne menigheds liv. For Kristus er den evige brudgom og menigheden den evige brud. At både lighed og forskel skal afspejle sig betyder, at der er en grøft på begge sider af vejen. Menighedens orden kan blive skæv – både hvis den undertrykker ligheden, og hvis den udsletter forskellen på mænd og kvinder. Vi er optaget af at styre uden om begge disse grøfter. Med den tillid til Gud og hans ord vil vi tage hul på den bibelske undervisning om mænd og kvinder. Men inden vil vi belyse et andet påtrængende spørgsmål.

Hvorfor er det så svært?

Vi kan lige så godt se det i øjnene: Et af de spørgsmål, hvor en klassisk kristen forståelse i nutiden har vanskeligst ved at få ørenlyd, er spørgsmålet om kvindelige præster og i det hele taget tjenstedelingen mellem mænd og kvinder i menigheden. Vi mødes med en uforstående holdning, når emnet tages op – nogle gange i form af tavshed og humor, andre gange i form af vrede. Det gælder også i dele af vores egne miljøer – i og udenfor LM.

Situationen er alvorlig. Hvis man ser bort fra korte perioder, hvor sagen er blusset op, må man se i øjnene, at en bibelsk begrundet skelnen mellem mænds og kvinders opgaver i forkyndelse og lederskab har fået vanskeligere vilkår uafbrudt i de sidste ca. 60 år. Nedenstående er nogle bud på årsagerne til denne udvikling.

Guds ord har mistet autoritet

Guds ord har generelt mistet autoritet. Det gælder både i dette og andre spørgsmål. Og det gælder både i samfundet og i kristne miljøer. Hvis Guds ord stadig havde autoritet, ville alle de andre nedenstående faktorer være magtesløse. Hvis vi i vores samvittighed er bundet til det ord, kan omgivelserne mene, hvad de vil.

LM's ligtorn; Vi har ofte vanskeligheder med at udvikle gode tjenester for kvinder.

Samtidig har debatten om Bibelens autoritet skiftet tonefald: Det er sjældent i dag at møde et gammelt bibelsynsargument i denne debat (f.eks. "Det er bare Paulus"). Meget hyppigere møder man et tolkningsargument (f.eks. "Det er ikke et spørgsmål om, hvad der står i teksten, men om, hvordan vi forstår den"). Det forandrede tonefald har vi vanskeligheder med at forholde os til. Man kan ikke bare give de principielle svar, og "fronten" er langt mere utydelig.

LM's egen ligtorn

Vi har i vores eget arbejde ofte vanskeligheder med at udvikle gode tjenester for kvinder, som de kan varetage ud fra en bibelsk tænkning om tjenstedeling. Det problem er værre i folkekirken, hvor der – ud over præstestillinger – stort set ikke er nogen ordnet tjeneste. Men LM har også meget at vinde ind. Derfor ligger der stadig et vigtigt arbejde foran os i udviklingen af en sund mangfoldighed af tjenester.

Intern uenighed blandt bibeltro

Dette hænger også sammen med intern uenighed mellem bibeltro kristne om, hvor vi skal lægge snittet. Sagt kort har vi på den ene side en *kirkelig model*, som siger, at det er et spørgsmål om, hvilke tjenester et menneske er kaldet til. På den anden side har vi en *lavkirkelig model*, der siger, at det er et spørgsmål om, hvilken funktion mænd og kvinder i praksis udfører. I LM tænker vi i forlængelse af den lavkirkelige model. Det skal begrundes nedenfor; men vi vil gerne pege på, at begge modeller har en fejludvikling indbygget i sig: *Den kirkelige model* kan udvikle sig til ren formalisme, idet det bare bliver et spørgsmål om at være ordineret og varetage dåb, nadver og skriftemål. Den position er svær at opretholde, fordi den på sigt er vanskelig at tage alvorligt. Den kan komme til at blive ren form uden indhold.

Den lavkirkelige model kan udvikle sig til, at al formidling af Guds ord (vidnesbyrd, evangeliserende og profetisk forkyndelse) bliver gjort til lærefunktion, fordi der (forhåbentlig) er et læremæssigt indhold i den. Så bliver der stort set ikke plads til, at kvinder kan forkynde udenfor børnearbejdet. Når man som LM – med gode grunde – lægger hyrde- og lærefunktion i forskellige styrelser, kan det desuden friste til, at alle ledelsesfunktioner gøres til hyrde- og lære-funktioner.

Denne interne uenighed blandt de bibeltro skaber dels en masse forvirring og træthed, og den giver dels en fornemmelse af, at alle positioner giver problemer.

Den samfundsmæssige udvikling

Der er ingen tvivl om, at den mest varige konsekvens af ungdomsoprøret i slutningen af 1960'erne var ændringen i forståelsen af forholdet mellem kønnene. Velstandsstigningen fra begyndelsen af 1960'erne har betydet, at kvinder er blevet erhvervsaktive og i praksis er ilgestillet med mænd i en lang række sammenhænge. Det er ikke i sig selv ubibelsk, men det sætter spørgsmålet på spidsen: Hvorfor er tjenstedelingen i hjem og menighed som isolerede punkter undtaget fra denne udvikling?

Der kan i hvert fald være grund til at betone, at den almindelige samfundsudvikling altid har haft en afsmittende virkning på menighedens måde at organisere sig på og tænke på. Derfor var det ikke ubetinget mere rigtigt, at menigheden tog farve efter et samfund, hvor mænd opfattede sig som overlegne på alle områder, eller hvor mænd begrænsede kvinders muligheder for at forvalte evner og talenter. Ny Testamente bryder med samfundets sædvaner i talen om hjem, menighed og forholdet mellem mand og kvinde. Men den kristne kirke har ikke forvaltet dette kald særlig godt. Den har ladet tidsånden skrive dagsordenen også for hjem og menighed. I de længste perioder er det sket i kvindeundertrykkende retning. I de sidste generationer i en retning hvor kønsforskellen blev mere eller mindre udslettet. Begge dele er usundt.

Udviklingen i mentalitet

Der sker i disse år på mange planer en ændring i balancen mellem kønnene – følelsesmæssigt, kulturelt og intellektuelt. Det er formodentlig en langt stærkere faktor, end vi gør os klart. Enhver, der har arbejdet med den nuværende ungdomsgeneration, kender formodentlig dette billede: De målbevidste, flittige og ambitiøse piger og de ufokuserede, dovne og legende drenge (det handler ikke om alle, men tendensen er tydelig). Det afspejler sig også i statistikken: To tredjedele af alle gymnasieelever er piger, og en lang række akademiske fag er undervejs til at blive kvindefag. Fænomenet er ikke lokalt dansk: I alle OECD-lande (med undtagelse af Tyskland og Japan) er der flere kvinder end mænd under længerevarende uddannelser lige nu. Det betyder dels, at tjenstedeling modsiges af

det, vi ser omkring os. Dels skal man ikke udelukke en langt alvorligere konsekvens: Dette rolleskift mellem mænd og kvinder i samfundet generelt *kan* gøre det til et langt større problem, end det var tidligere – især for kristne kvinder – at der ikke er synlige kvindelige tjenester i menigheden.

Ømme følelser

Der opstår ofte en anspændt stemning, når spørgsmålet om tjenstedeling drøftes. Det er, fordi det går så utrolig tæt på vores identitet: Vi bærer vores køn med os i hver celle af kroppen. Det medfører, at mange i princippet fastholder en tjenstedeling; men enten nødig taler om den, eller gør det med mange forbehold og undskyldninger. Men på langt sigt vinder vi ikke forståelse for et synspunkt, hvis vi ikke tydeligt tør stå ved det. Et tema, vi ikke taler om i tydelige ord, med varme og klare øjne, vil efterhånden miste betydning. For os selv og andre. Men alt dette gør, at vi nok må konstatere, at vores hovedproblem med dette spørgsmål ikke er at forstå bibelteksterne – selv om der *er* vanskeligheder – men at acceptere det, de siger, og finde ud af at praktisere dem på en god måde, så vi ser og tror, at Guds ordninger er gode og til velsignelse for livet som mand og kvinde. Derfor går vi herfra videre til den bibelske undervisning.

Til Bibelen

Det er almindeligt at påstå, at modstanden mod kvindelige hyrder og lærere i menighederne hænger på to-tre (uklare) skriftsteder hos Paulus. Formålet med de næste sider er at vise, dels at de tre skriftsteder ikke er helt så uklare, som de gøres til, og dels at de hænger sammen med en grundlæggende bibelsk forståelse af mennesket som skabt i Guds billede. Til uddybning af synspunkterne henvises i øvrigt til litteraturlisten sidst i hæftet.

Den bibelske grundtænkning om mand og kvinde

Det er vigtigt i sund bibeludlægning at læse de enkelte skriftsteder i lyset af den bibelske helhed, herunder i lyset af dens centrum: Jesus Kristus som er Guds tolk (Joh 1,18) og den eneste vej til Gud (Joh 14,6).

Skabelsen

Der er en vigtig og frugtbar spænding mellem kap. 1 og 2 i Første Mosebog. I kap. 1 ses skabelsen i en overordnet perspektiv, og her understreges mandens og kvindens lighed. De er begge skabt i Guds billede:

"Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte han det, som mand og kvinde

skabte han dem. Og Gud velsignede dem og sagde til dem: Bliv frugtbare og talrige, opfyld jorden, og underlæg jer den; hersk over havets fisk, himlens fugle og alle dyr, der rører sig på jorden!" (1 Mos 1,27-28).

Læg for øvrigt mærke til denne vekslen mellem ental og flertal: "Mennesket, det, dem ..." Hvis man spørger, om det er manden eller kvinden, der er skabt i Guds billede, så får man at vide: Begge. Og hvis man spørger, hvem der er medarbejderne på Guds fortsatte skaberværk, får man samme svar. Ikke den ene forud for den anden. Det er Bibelens første og grundlæggende meddelelse om mand og kvinde, at de begge er skabt i Guds billede. Mand og kvinde sammen er det nærmeste, vi kommer Guds billede: Kærligheden. Og mand og kvinde sammen i tjeneste i hjemmet og menigheden er det nærmeste, vi kan komme gudsbilledet på jorden.

I kap. 2 er fokus på mennesket og dets nærmeste omgivelser, og her understreges der en asymmetri i denne lighed: Manden skabes først, dernæst kvinden. Dermed antydes en lederrolle overfor kvinden (1 Mos 2,23) og Ny Testamenter knytter til ved denne rækkefølge, når det skal begrunde tjenestedelingen (1 Tim 2,12). I den forbindelse er det også interessant at bemærke, at Gud beder mennesket om at navngive dyrene, inden kvinden skabes. Gud havde givet en del af de skabte ting navne i kap. 1 (se v. 5; 7; 10). Når det kommer til dyrene, så overlades denne rolle til Adam (2,18ff), og vi læser ikke senere om at en tilsvarende rolle tildeles mennesket efter kvindens skabelse.

Senere i Skriften kaldes Gud 15 gange for hjælper (bl.a. 1 Krøn 12,19), og denne rolle tildeles nu kvinden (1 Mos 2,18). Når samme udtryk bruges om Gud og kvinden, understreges det, at der i udtrykket "hjælper" ikke ligger nogen nedvurdering, tværtimod. Meningen må tydeligvis være, at både manden og kvinden er i Guds billede; men det antydes, at de tager sig af hver sine elementer i gudsbilledet.

Hermed er der givet et stikord til den grundforståelse af mandligt og kvindeligt, som kommer til at præge resten af Bibelens undervisning om mand og kvinde i den kristne menighed: Vi er lige i værdighed og forskellige i funktion. Vi er én i Kristus (Gal 3,27-28), og manden er kvindens hoved i hjem og menighed (1 Kor 11,1; Ef 5,21ff). Det er en verden i balance og harmoni, skabelsen beskriver, og det er en verden i harmoni, Jesus vil genoprette på den nye jord.

.....

Syndefaldet

Men denne harmoni gik i stykker i menneskets oprør mod Gud – syndefaldet (1 Mos 3). I syndefaldsforbandelserne (3,14-19) kan vi se, hvordan alle de relationer, som i skabelsen er blevet beskrevet som smukke og harmoniske, nu beskrives som smertefulde og disharmoniske:

- Gud og menneske (v. 10)
- Mand og kvinde (v. 16)
- Forældre og børn (v. 16)
- Mennesket og naturen (arbejdet) (v. 17-18)
- Døden (v. 19)

Meningen er ikke, at disse relationer er holdt op med at være smukke; men at der til deres gudgivne skønhed er blevet tilføjet en dimension af synd og smerte. Med andre ord: Som alle andre relationer på denne jord er relationen mellem mand og kvinde blevet udfordret. Mandens lederskab perverteres nu til herskesyge (3,16), og kvindens til, at hun "begærer" ham. Det udtryk er næppe en hentydning til hendes seksualitet, men til hendes del af konflikten med manden – måske at hun forsøger at få hans plads (jf. at det samme begrebspar er brugt i 4,7).

Det afgørende i denne sammenhæng er, at en af de forbandelser efter syndefaldet, som menneskeheden bliver sat til at kæmpe *imod*, er, at det mandlige lederskab forvrænges til herskesyge, og at kvinden vil forsøge at tage hans plads. Derfor kommer de bibelske formaninger til både mænd og kvinder til at handle om at begrænse muligheder. Nemlig muligheder for egoisme. Dette er meget tydeligt i formaningerne til ægteskabet: "I mænd, elsk jeres hustruer, som Kristus elskede kirken" - altså ikke: "Hersk over dem". "I hustruer, I skal underordne jer under jeres mænd" - altså ikke: "Tag mændenes plads". Det er væsentligt at fastholde dette dobbelte perspektiv, fordi vores tale om tjenstedeling meget hurtigt kan få ensidigt fokus på kvindens begrænsning. (Kol 3 18ff og Ef 5,22ff)

Samme værdi men ikke ens

Den store overraskelse i den første kristenhed var på baggrund af syndefaldet – og den smerte mellem mand og kvinde det havde ført med sig – at nu blev kvinderne ligeberetigede og fuldgyltige medlemmer af menigheden. Mænd og kvinder er én i Kristus (Gal

.....

Det almindelige præstedømme; Menigheden har et fælles ansvar for den sunde forkyndelse.

.....

3,27-28). Dette fik en lang række synlige og hørlige konsekvenser:

- I modsætning til det, som var almindeligt i datiden, blev kvinder taget alvorligt i den åndelige og teologiske samtale både hos Jesus (f. eks. Mark 7,24ff; Joh 4,1ff) og i den første menighed (ApG 18,26-28).
- Kvinder blev de første opstandelsesvidner (f.eks. Matt 28,1ff). Maria Magdalene kaldes i oldkirken derfor faktisk "apostlenes apostel".
- Paulus havde kvinder som nære medarbejdere (f.eks. Fil 4,2) og ikke kun til det praktiske: *"... de har kæmpet for evangeliet sammen med mig."*
- Kvinder beder og profeterer i menigheden og tilskyndes stærkt til det sidste (1 Kor 11,5; 14,1-5; 26; ApG 21,9).
- Kvinder optræder som menighedstjenere (Rom 16,1; 1 Tim 3,11).
- Hele menigheden – uden at der tages forbehold for kvinderne – kaldes til lærere for mennesker udenfor menigheden (Hebr 5,12).
- Menigheden har ligeledes et fælles ansvar for den sunde forkyndelse (f.eks. Rom 16,17ff – Romerbrevet er et menighedsbrev; ikke et lederbrev).

Med alt dette beskrives det, der klassisk er blevet kaldt det almindelige præstedømme, og det understreges, at hele den kristne menighed er sandhedens søjle og grundvold på jorden (1 Tim 3,15). Derfor bliver en tale om tjenstedeling skæv, hvis den definerer alt det, der har åndeligt indhold – eller som kan få åndelige konsekvenser for andre mennesker – som udøvelse af den lærefunktion, som er forbeholdt manden.

Det er vigtigt at bemærke, at det er i dette omfattende samspil mellem mænds og kvinders tjenester i menigheden, at de nedenstående såkaldte "forbudstekster" skal læses. Men – og det er også vigtigt – dette omfattende samspil negligerer ikke den forskel på mandligt og kvindeligt, som var tilstede fra skabelsen. Men der udfordres til, at det renses for herskesygen og begæret fra syndefaldet.

Hovedstruktur

I Bibelen beskrives forholdet mellem kvinden, manden, Kristus og Gud grundlæggende i form af den såkaldte "hovedstruktur": *"Kristus er hver mands hoved, manden er kvindens hoved, og Kristi hoved er Gud."* (1 Kor 11,3). Bibelsk set er manden derfor "kvindens hoved". Det er altså Guds vilje, at manden skal udøve et lederskab i relationen til kvinden - under

.....

.....

ansvar overfor Kristus. Det er værd at bemærke, at denne hovedfunktion tager Kristus som model, ham, der er sin menigheds hoved. Især i Efeserbrevet udfoldes det, hvad denne hovedfunktion indeholder. Der er

- en dimension af myndighed (Ef 1,22-23)
- en dimension af omsorg for legemets vækst og enhed (Ef 4,12-16)

... alt sammen i et lederskab, hvis Inderste væsen er kærlighed og selvhengivenhed.

Hvordan var Jesus leder? Ikke ved at lade sig tjene, men ved selv at tjene. Det er ham, kristne mænd skal søge at ligne som ledere i hjem og menighed. Og det er dette tjenende lederskab, kvinder i både hjem og menighed udfordres til at underordne sig. Hvad betyder underordning så i den forbindelse? Udtrykket handler om at "finde sin plads i forhold til", og det må derfor handle om at give mænd plads til at udøve dette tjenende lederskab. Det er vigtigt at understrege, at denne underordning skal vælges i frihed, og ikke er noget, mænd kan tvinge kvinder til. Den har sin rod i, at vi alle – både mænd og kvinder – er underordnet Kristus (1 Kor 11,3), og i den gensidige underordning er vi sat til at tjene og ære hinanden (Ef 5,21).

Det skal i øvrigt bemærkes, at Ny Testamente alene anvender billedet af manden som kvindens hoved i de to relationer: Hjemmet og menigheden. Det bruges aldrig i samfundsmæssige relationer. Når det altså undertiden er blevet brugt til at sige noget om kvinders ret til at indtage lederstillinger i f.eks politik eller forretningsliv, så bliver der draget konsekvenser af teksterne, som Bibelen ikke selv drager. Man kan undre sig over, at det er sådan; men måske er baggrunden, at politik, samfundsliv og forretning handler om den ydre verden; mens vi i familien og menigheden er inde i livets Inderste temaer. Der hvor vores mandighed og kvindelighed for alvor bliver vigtige. Men det er i alle tilfælde vigtigt – også for bibeltroskabens skyld – ikke at drage bibelske konsekvenser længere, end Bibelen selv lægger op til.

.....

De centrale tekster

Første Timotheusbrev 2,8ff og Første Korintherbrev 14,34ff og 11,1-16

.....

Der er tre bibeltekster, som står centralt i spørgsmålet om tjenestedeling mellem mand og kvinde. Dem skal vi derfor se nærmere på.

Første Timotheusbrev 2,8-15

Jeg vil altså, at mændene alle vegne skal bede med fromt løftede hænder, uden vrede og uden splid. Ligeledes vil jeg, at kvinder skal være ærbart og ikke prangende klædt, deres pynt skal ikke være kunstfærdige håropsætninger og guld eller perler eller dyrt tøj, men gode gerninger, som det sømmer sig for kvinder, der vedkender sig deres gudsfrygt. En kvinde skal lade sig belære i stilhed og underordne sig i alt; men at optræde som lærer tillader jeg ikke en kvinde, heller ikke at bestemme over sin mand; hun skal leve i stilhed. For Adam blev skabt først, derefter Eva, og det var ikke Adam, der blev forledt, men kvinden lod sig forlede og overtrådte budet. Men frelses skal hun, ved barnefødslen – hvis de da holder fast ved tro og kærlighed og hellighed med besindighed

Nogle hovedpunkter om denne tekst:

- Sammenhængen i kap. 2-3 er en række forskrifter for, hvordan menighedens gudstje-
- .....

nester skal foregå. Hele afsnittet handler om, hvordan man færdes i Guds hus (3,15). Derfor forstår vi denne tekst sådan, at det først og fremmest handler om den åndelige myndighed i menigheden.

- Fokus er ikke på det ydre – hverken på løftede hænder eller smykker – men på mænds og kvinders bøn, tilbedelse og ærbødighed, når de lytter til Guds ord.
- Det afgørende i dette bibelafsnit er, at det ikke tillades, at kvinder *”optræder som lærere”*. Udtrykket *”lærer”* skal i denne sammenhæng selvsagt ikke forstås som skolelærer, men som bibellærer i menigheden. Det skal heller ikke forstås som undervisende bibelforkynder i almindelighed, men der er tale om den overordnede lærefunktion i menigheden. Det vil sige en lærefunktion med karakter af at være hyrde og dermed ansvarlig for en myndig videreformidling af den kristne lære til menigheden. Varetager en kvinde denne funktion, vil hun sætte sig i en autoritetsposition overfor manden – hun vil komme til at *”bestemme over”* ham – og det er uforeneligt med skaberordningen, nemlig at manden er kvindens hoved.
- Der er ikke tale om et totalt taleforbud; men om et forbud mod denne særlige tale, som læreforkyndelsen er.
- Det er værd at bemærke, at det er et verbum (udsagnsord), og at der altså er tale om funktionen at optræde som lærer og ikke bare om præsteembedet.
- V. 12: I grundteksten står der ikke *”bestemme over sin mand”*, som om det er en formaning til ægteskabet; men *”bestemme over mand”*, fordi det i sammenhængen handler om menigheden. Grunden til denne tilføjelse er, at formaningen tager sit afsæt i den grundlæggende tanke om manden som kvindens hoved, og det understreges tydeligt, at der ikke alene er tale om *”at stå på en prædikestol”*, men om at have først og fremmest det læremæssige lederskab i en menighed i bredere forstand. Med denne formulering er det også angivet, at det afgørende i underordningsprincippet er, at en kvinde ikke skal udøve åndelig myndighed overfor voksne mænd. Spørgsmålet om underordning er altså ikke aktuelt for kvindelige ledere i børnearbejdet.
- Det er ikke muligt at reducere dette til en tidsbestemt og situationsbestemt formaning, idet den begrundes i noget fælles menneskeligt: Skabelsen og syndefaldet. Det kan være lidt uklart, hvad henvisningen til syndefaldet skal betyde. Måske er det en hentydning til, at Eva lettere lod sig friste til fald; måske – og mere sandsynligt – går det på, at

Eva lod sig bedrage, hvorimod Adam gik ind i faldet med åbne øjne. Han, som stod hos sin hustru, da hun blev fristet, kunne have forhindret det.

Første Korintherbrev 14,34-35

Som i alle de helliges menigheder skal kvinderne tie stille i menighederne. De må ikke tale, men skal underordne sig, sådan som loven også siger. Men hvis de vil have noget at vide, skal de spørge deres mænd hjemme, for det sømmer sig ikke for en kvinde at tale i menigheden.

Isoleret betragtet er denne tekst vanskeligere at forstå end den sidste. Følger vi princippet om at lade de klare steder tolke de uklare, må den derfor forstås i lyset af 1 Tim 2, 8ff.

Her skal vi igen holde os til hovedsagerne:

- Teksten lader sig ikke forstå som en tidsbetinget, lokal formaning, fordi der tales om *”som i alle de helliges menigheder”*, og især fordi Paulus taler om, at han har fået et *”bud fra Herren”* (v. 37) om dette.
- Hele kap. 14 handler om menighedens gudstjeneste, hvor mange kan bidrage (v. 26ff). Den sammenhæng – og det forhold at kap. 11 udtrykkeligt taler om kvinder, der beder og profeterer (v. 5) – gør, at taleforbuddet ikke kan forstås som et totalt forbud.
- Den naturlige forståelse er derfor, at der hentydes til den samme tale som i 1 Tim 2 – nemlig læretalen i menigheden. Måske er der på dette sted tale om en fase i menighedens gudstjeneste, hvor der har været ført en samtale med den hensigt at bedømme den profetiske tale i menigheden.
- Vi bemærker igen, at der ikke er en henvisning til et embede, men til en funktion.
- Henvisningen til *”loven”* forstås bedst som en henvisning til underordningen og manden som kvindens hoved, som vi finder refereret til allerede i 11,3. Paulus knytter med andre ord sin argumentation til grundlæggende begreber i Skriften og ikke til lokale situationbestemte eller kulturelle forhold.

Første Korintherbrev 11,3-16

Men jeg vil have, at I skal vide, at Kristus er hver mands hoved, manden er kvindens hoved, og Kristi hoved er Gud. Enhver mand, der beder eller taler profetisk med noget på hovedet,

Et omvendt argument; Når vi ikke tager denne tekst alvorligt, hvorfor skal vi så tage de to andre alvorligt?

bringer skam over sit hoved. Men enhver kvinde, der beder eller taler profetisk med utilddækket hoved, bringer skam over sit hoved; hun kunne lige så godt have raget håret af. Ja, for hvis en kvinde ikke tildækker sit hoved, kan hun lige så godt lade sig klippe. Men da det nu regnes for en skam, når en kvindes hår er klippet, eller hendes hoved er raget, skal hun have hovedet tildækket. Men en mand behøver ikke at have noget på hovedet, for han er Guds billede og afglans. Men kvinden er mandens afglans. For manden kom ikke fra kvinden, men kvinden fra manden, og manden blev ikke skabt for kvindens skyld, men kvinden for mandens skyld. Derfor må kvinden af hensyn til englens have noget på hovedet som tegn på myndighed. Dog, i Herren er kvinden intet uden manden og manden intet uden kvinden; for ligesom kvinden kom fra manden, bliver manden til ved kvinden; men alt er fra Gud. Døm selv! Sømmer det sig, at en kvinde beder til Gud med utilddækket hoved? Lærer ikke naturen selv, at det er vanærende for en mand at have langt hår, mens det er ærefuldt for en kvinde at have langt hår? Hun har jo fået håret som et slør. Der er måske nogen, som har lyst til at strides om dette; men vi har ingen sådan skik, og Guds menigheder heller ikke.

Den væsentligste grund til at behandle denne tekst er, at den undertiden bruges som et "omvendt argument" i debatten: Når vi ikke tager denne tekst alvorligt, hvorfor skal vi så tage de to andre alvorligt. Derfor vedgår vi: Hvis denne tekst siger, at alle kristne kvinder til alle tider skal bære slør, når de beder eller profeterer i menigheden, så må vi rette os efter det. Men det er vores overbevisning, at det ikke er det, teksten siger. Den overbevisning deler vi bl.a. med reformatorerne, så det er i det mindste ikke et modernistisk synspunkt efter 1968. Igen nogle hovedpunkter:

- Der er to anliggender i teksten. For det første en underordning, som er evigt gyldig (v. 3), og nogle signaler (tegn) på denne underordning, som er tidsbetingede (v. 4-6). Man kan bare spørge, hvad et slør i dag ville signalere for at se, at dette er "tidsbestemt".
- Når det handler om generelt at fastslå, hvad der er tidsbestemt, og hvad der er evigt gyldigt i bibelske tekster, henvises til bogen "Køn og identitet" s. 99-102, hvor der nævnes en række testspørgsmål til at identificere, hvornår det er tidsbestemt:
  1. Begrænser teksten selv anvendelsen af eller målgruppen for et bud, en formaning eller lignende?

2. Hvordan begrunder bibelteksten selv en given norm? I noget uforanderligt eller noget tidsbestemt?
  3. Begrænser eller modificerer senere bibelske tekster et bud, en formaning eller lignende?
  4. Er der tale om et udskifteligt tegn på en gudgiven ordening, eller på ordningen selv (aktuelt i forhold til denne tekst)?
  5. Bedømmer Bibelen selv et begivenhedsforløb, evt. ved at anbefale eller fordømme?
- Tonen i denne tekst er meget mere "fredsommelig" og "åben" end i de to foregående (v. 13 og 16): "Der er måske nogen, der har lyst til at strides om dette; men vi har ingen sådan skik, Guds menigheder har heller ikke."
  - Hvad er så meddelelsen til os i disse vers? Kort fortalt: Når vi varetager en opgave i menigheden, så bør det ikke være på en måde, som signalerer en protest eller et oprør mod den gudgivne struktur med manden som kvindens hoved. Han skal være hoved vel at mærke på samme måde, som Kristus er menighedens hoved. Her er nøgleordene kærlighed, hengivenhed og selvpofrelse. Kvinden skal underordne sig, som menigheden underordner sig Kristus. Her er nøgleordene kærlighed, lydighed og afhængighed. Vi har ikke fået en facitliste på hvad det betyder i alle detaljer i vores tid. Derfor er det godt, at vi løbende holder samtalen om dette i gang i blandt os, så vores praksis afspejler den bibelske grundtanke.

Sammenfatning

Hvis vi skal konkludere på den bibelske undervisning lyder det altså: Mænd og kvinder er sammen skabt i Guds billede og tager vare på forskellige sider af dette billede. Vi udfylder og supplerer hinanden i dette. Derfor er der i hjem og menighed både et fællesskab og en underordning, vi skal tage vare på, når vi tjener hinanden. I menighedens sammenhæng betyder det, at kvinden ikke skal varetage embeder eller optræde i funktioner i menigheden, hvor hun udøver læremyndighed eller autoritet over voksne mænd.

Det er altså ikke således, at der er specielle emner (f.eks. læremæssige), der alene er for mænd. Mænd og kvinder kan frit deltage i drøftelser om alle temaer i den kristne tro og den kristne menigheds liv. Men der er en bestemt ledelsesmyndighed, der særligt er lagt hen til mænd at varetage: Nemlig at varetage menighedens hyrde- og lærefunktion. An-

.....

svaret for den læremæssige forkyndelse, det overordnede ansvar for opretholdelsen af den sande og sunde lære og for værnet mod vranglære påhviler manden. Altså: det overordnede åndelige ansvar for menighedens liv og virke påhviler de mænd som er kaldet til opgaven.

Hvordan det så praktisk skal udformes, er der ikke givet detaljerede ordninger for i Bibelen; men hver menighed og kristen organisation må finde sin orden i lydighed mod de grundlæggende bibelske formaninger. Hvilke ledelsesmæssige og forkyndelsesmæssige positioner (embeder) og funktioner, som ovennævnte ledelsesmyndighed lægges hen til, afhænger altså i høj grad af de ordninger, den enkelte menighed og bevægelse fastsætter.

Den gamle lutherske kirkeret formulerede dette ved at skelne mellem "Guds ordonnans" og "Kongens ordonnans" i statskirkerne. Guds ordonnans siger f.eks., at der skal være en kaldet ordening med Ordets forkyndelse, at det åndelige læreansvar skal hvile på nogle mænd, der er udpeget til det. Kongen ordonnans – eller i vores tilfælde LM's vedtægter og andre retningsgivende papirer – skal fastlægge, hvordan dette gøres i praksis. Men LM's vedtægter m.m. har ikke guddommelig autoritet. De kan til enhver tid laves om, så længe de ikke kommer i modstrid med Guds ordonnans. Når LM f.eks. har en ordening, hvor læremyndighed i stor udstrækning lægges i styrelser, så er det en afgørelse indenfor "Kongens ordonnans". Der er gode grunde til at gøre det på denne måde; men der er intet principielt til hinder for, at det kan gøres anderledes.

|||||

Til praksis i LM

.....

I forlængelse af forrige afsnit kan det måske være en hjælp at skelne imellem

- den praksis, som er en nødvendighed efter Guds ord.
- den praksis, som er et valg, vi foretager ud fra en åndeligt skøn, og som vi derfor ikke siger "så siger Herren" om. Vi erkender, at man *kunne* skønne anderledes uden nødvendigtvis at være på kollisionskurs med Skriften, men her hos os vælger vi at gøre "sådan og sådan".

Noget af nedenstående er fastsat i LM's vedtægter, og andet er ledelsens rådgivning. Som i alle andre sager må vi vise hinanden stor tillid til – på bibelsk grund – at skønne, hvordan tingene lægges til rette. Derfor er det vigtigt i dette spørgsmål at huske apostlens formaning: *Gør intet af selviskhed og heller ikke af indbildskhed, men sæt i ydmyghed de andre højere end jer selv. Tænk ikke hver især på jeres eget, men tænk alle også på de andres vel.* (Fil 2,3-4).

Vi ønsker, at følgende hovedregel skal overholdes – og hvis vi er enige om den, kan vi leve med, at der skønnes lidt forskelligt i konkrete situationer: I lyset af det bibelske princip om, at manden er kvindens hoved, bør kvinder ikke udøve åndelig myndighed over voksne mænd i den kristne menighed og det kristne hjem.

|||||

Lederskab i LM

Det grundlæggende synspunkt i LM's ordning er derfor, at der ikke kan sidde kvinder i organer, der har den åndelige myndighed i menigheden. Det vil sige organer, der har det endelige ansvar for:

- at kalde forkyndere
- at føre tilsyn med forkyndere
- at træffe afgørelser angående kirketugt
- at afgøre læremæssige spørgsmål

Det betyder i den nuværende struktur afdelingsstyrelser, landsstyrelsen og lærerådet. Kredsstyrelserne og menighedsrådene i frimenighederne har ikke det overordnede ansvar for forkyndelsen, derfor er der god plads til, at der her kan sidde både kvinder og mænd. Man må dog se i øjnene, at en kredsstyrelsesformand kan komme til at udøve læremyndighed og anden myndighed overfor voksne mænd, f.eks. i forbindelse med menigheds-tugt. Derfor bør formanden normalt være en mand. Dette er også naturligt i lyset af den bibelske grundtanke om manden som kvindens hoved, og det forhold, at en hvilken som helst sag principielt kan udvikle sig til at have læremæssige dimensioner.

Efterhånden som kredse og frimenigheder i praktisk er blevet mere selvstændige i forhold til afdelingsstyrelserne, kan det blive nødvendigt at gennemtænke dette på ny. Derfor oprettes der mange steder lokalt ældsteråd ved siden af kredsstyrelsen. Ældsterådet består af mænd med nådegave til den opgave. Se til denne ordning landsstyrelsens redegørelse *"Åndeligt lederskab – hyrde og læreansvaret i LM"*.

I andre ledelsesfunktioner end de, der indbefatter læreansvar, er både plads til kvindelige medlemmer og stor brug for disse. For at få brudt med vanetænkning i besættelsen af tillidsposter kan det måske være nødvendigt en periode at være særligt opmærksom på rekruttering af kvindelige medlemmer. Det kan handle om lejrudvalg, ledelsesgrupper i forbindelse med konkrete arrangementer og arbejdsgrøner mv.

I øvrigt er der en bred vifte af tjenester som mænd og kvinder frit kan gå ind i uden tanke på spørgsmålet om tjenestedeling. Det gælder korarbejde, udvalgsarbejde, vidnetjeneste, sjælesorg, skriftemål, besøgsarbejde, evangelisering, lovsangsledelse og mødeledelse. Alt sammen tjenester som ikke indbefatter hyrde- og lærefunktion.

Ligeledes bør vi også være opmærksomme på, at alle kristne – mænd og kvinder – har

I sagens natur; Der kan ikke lovgives for alle enkelttilfælde og grænsetilfælde.

et ansvar for den sunde forkyndelse i menigheden. Derfor bør der være forummer – ved kredsmøder, ved temadage, i kredsstyrelsen o. lign. – hvor både mænd og kvinder kan give udtryk for deres bedømmelse af forkyndelsen.

LMU og LM Kids

Når det gælder Luthersk Missions Unge (LMU), så er LMU ifølge sine vedtægters §1 *"en sammenslutning af samtlige ungdomskredse i Luthersk Missionsforening til evangeliets Fremme, og som sådan en del af Luthersk Missionsforenings arbejde."* LMU har tilkendegivet, at det forstår sig selv som en del af LM's arbejde og dermed er undergivet landsstyrelsens tilsyn. Tilsvarende gælder det på afdelings- og kredsplan. Lokalt betyder det altså at kredsstyrelsen, og særligt formanden, har et tilsynsansvar i forhold til ungdomskredsen. Derudover henlægges det læremæssige ansvar til landsungdomssekretæren og de ungdomssekretærer, som er kaldede prædikanter. I alle andre positioner kan der både sidde mænd og kvinder.

Principielt er det muligt at skelne mellem teenarbejdet, som er at forstå som en gren af arbejdet i den opvoksede slægt, og arbejdet blandt voksne unge. En naturlig grænse kunne her være at skelne ved 18 års alderen.

Når det gælder arbejdet i LM Kids, er der ikke noget spørgsmål om underordning i forhold til børnene (jf. udlægning af 1 Tim 2,8ff).

Der kan i sagens natur ikke lovgives for alle enkelttilfælde og grænsetilfælde. Når vi står fælles om det bibelske synspunkt – manden som kvindens hoved og læremyndigheden tillagt mænd, som er kaldet til det – må vi i tillid give hinanden plads til at skønne konkret. Dette forudsætter både, at der er kvinder, der vil acceptere en mandlig læremyndighed, og at der er mænd, der vil påtage sig denne læremyndighed. Vi skal være opmærksomme på, at problemet nogle steder kan være det sidste: Ikke kvinder, der tiltager sig en læremyndighed, de ikke bør tage; men mænd, der løber fra den, de burde tage ...

Forkyndelse i LM

Prædikanterne (forstået som de fast kaldede prædikanter) er efter LM's orden og selvforståelse hyrde- og lærere i LM-forsamlingerne. Derfor skal disse være mænd. Vi henviser til delegeretmødets vejledning: "Prædikant i LM – vejledning i prædikanttjenesten".

Når det gælder en tjeneste for kvinder med formidling af Guds ord, skrev landsstyrelsen

I vejledningen fra dec. 1996 *'Tjenestedeling mellem mand og kvinde i menigheden'* s.16, at *"det burde også nytestamentligt set være muligt at definere en tjeneste, der inkluderer forkyndelse af evangeliet, uden at der er tale om et egentlig hyrde- og læreansvar i menigheden... en slags "vidne- forkyndertjeneste". En tjeneste, der i så fald kunne varetages af både kvinder og mænd."* Og videre hedder det i vejledningen fra 1996: *"Måske skulle vi arbejde på at præcisere og definere nogle nye tjenester i forhold til de nådegaver, som også findes hos kvinder, men som vi går glip af, fordi vi ikke i vores menighedsopbygning har tjenester, hvor de kan komme til udfoldelse til glæde og gavn for menigheden."*

Det følgende er et forsøg på at tage denne udfordring op. Vi erkender også, at det nok var noget nemmere at formulere udfordringen i 1996, end det er at virkeliggøre den ind i dagens LM-virkelighed anno 2008. Vi vil i tiden fremover yde denne udfordring større opmærksomhed, og i det nedenstående give udtryk for nogle rammer for udviklingen af de tjenester.

Vidne-forkyndertjeneste

Vi taler altså om en tjeneste, der inkluderer forkyndelse af evangeliet i hele menighedens forsamling, uden at der er tale om en egentlig hyrde- og lærefunktion. Det vil sige en tjeneste, som kvinder med frimodighed også kan gå ind i. En "vidne-forkyndertjeneste" eller evangelisttjeneste.

I det følgende vil vi nævne eksempler på en række mødeformer og temaer, hvor kvinder med nådegaver til at formidle Guds ord med frimodighed kan tage del i en vidne-forkyndertjeneste uden, at vi bringer os på kollision med de bibelske principper om tjenestedeling.

Det grundlæggende princip

Den kvindelige talers funktion ved møderne i kredse og frimenigheder eller LMUs arbejde må være tydeligt forskellig fra, hvad vi forstår ved en prædiken eller bibelundervisning. Bl.a. derfor mener vi heller ikke, at dette skal indebære en kaldspraksis af kvinder i stil med den mandlige prædikanttjeneste.

Vi vælger at forstå vidne-forkyndertjenesten som en assisterende tjeneste i forhold til den mandlige prædikanttjeneste. Altså en mere spontan tjeneste fra gang til gang. Spontan – ikke i betydningen uforberedt, men i modsætningen til den faste og mere permanente prædikanttjeneste. Vi opfatter prædikanternes forkyndelse som den forkyndelse,

Vigtigt; Forskellen på prædikanters og ikke-prædikanters forkyndelse må komme til udtryk i vores sprogbrug og mødeform.

der lægger sporet for menighedens tro og liv. Evangeliserende taler, profetiske taler, vidnesbyrd og andre former for formidling af Guds ord opfatter vi, som forkyndelse, der følger det spor, prædikanterne har lagt.

Vi tænker sådan, at den læremæssige forkyndelse først og fremmest udfoldes ved kredsens og mødepladsens almindelige hovedmøder og frimenighedens almindelige hovedguds-tjenester. Derfor finder vi det også naturligt, at det ved disse samlinger er en mand, som prædiker (som udgangspunkt en kaldet prædikant). Vi ønsker også at give dette råd for at tilstræbe en vis ensartethed i praksis rundt i landet, og for at skabe tydelighed og tryghed omkring vore hovedmøder og hovedgudstjenester.

I øvrigt bør vi være opmærksomme på, at der bliver givet god plads for frie vidnesbyrd og andre spontane reaktioner på forkyndelsen i vores forsamlinger.

Vi tror, at det er vigtigt, at denne forskel på prædikanternes forkyndelse og andre forkyndelsesmæssige funktioner også kommer til udtryk i selve mødeformen, og i de udtryk vi bruger om kvinders – og andre ikke-prædikanters – forkyndelse. Derfor anbefaler vi, at man bruger udtryk som "oplæg", "indlæg", "vidnesbyrd", "bibelmeditation" og lignende, når der er tale om disse forkyndelsesformer i voksenforamlinger og ikke "prædiken", "bibeltime" og lignende. Denne sprogbrug kan i øvrigt også være nyttig, når det handler om mandlige forkyndere, der ikke er kaldede prædikanter; men som forsamlingerne bruger som en slags evangelister.

Der er grund til at understrege, at dette i udgangspunktet ikke er et spørgsmål om, hvor længe der bliver talt, eller hvor mange gange Bibelen bliver citeret. Samtidig er det også klart, at jo længere et "oplæg" varer, jo mere karakter kan det få af en "bibeltime" eller en "prædiken". Naturligvis vil der være sundt læremæssigt indhold i det, hvis det er god evangelisation eller profeti. Forskellen ligger i, om sigtet er menighedens læremæssige uddannelse og daglige næring (prædikanten) eller det aktuelle ord ind i konkrete situationer til opbyggelse, formaning og trøst (profeten, jf. 1 Kor 14,3).

Selvom de grundlæggende principper ligger fast, så er principperne ikke altid er gearet til virkeligheden – eller omvendt. Derved kan der opstå gråzoner. Virkeligheden er ikke i alle tilfælde sort-hvid. Ikke fordi Guds ord er uklart med hensyn til disse forhold. Men vore embeder og tjenestefunktioner i dag er ikke direkte kopier af Ny Testaments. Samtidig bærer vi vores kultur og tradition med os på godt og ondt. Alt dette bevirker, at der nemt kan opstå gnidninger og en hvis form for uklarhed hos nogen. Derfor er der også behov for, at vi

I den praktiske udmøntning tager hensyn til fællesskabet, men også at vi giver hinanden en vis frihed til at skønne forskelligt ud fra den fælles nytestamentlige basis.

Det kan i praksis betyde ...

Vi kan forstille os kvindelige talere ved en vifte af andre mødeformer, hvor vi vil nævne følgende:

- **Vidnemøder**
Form: Oplæg – Bibelen opmunter os til at dele Guds ord og opbygge hinanden i troen. Derefter Ordet frit. Man kan på forhånd bede nogle få personer om at forberede et vidnesbyrd e. lign.
- **Lovsangsaften**
Form: Oplæg – hvorfor lovsynger vi Gud? Derefter lovsang evt. kombineret med læsning af bibelsteder. Taleren kan på forhånd vælge nogle sange eller lade nogle fra forsamlingen gøre det og få nogle til at spille.
- **Bede- og forbønsaften** (kan evt. kombineres med lovsangsaften)
Form: Oplæg om løfter knyttet til bøn. Derefter kan man på varierende måder bruge tid på at bede sammen og for hinanden og for andre.
- **Missionsaftener**
Form: Kan varieres meget. F.eks. oplæg om Guds frelsesvilje for verden og det enkelte menneske, eller fokus på et bestemt missionsområde. Man kan evt. invitere en tidligere missionær eller volontør til at være med og fortælle om nogle oplevelser e. lign.
- **Evangeliserende møder o. lign.**
Form: Det kan handle om forskellige former for oplæg/vidnesbyrd rettet til ikke-kristne om Jesus. I denne forbindelse må vi heller ikke lægge for snævre rammer for, hvem der forkynder ved forskellige former for specialarrangementer, så som ældremøder, flygtninge-indvandreremøder, forældremøder i børneklubber osv.
- **Bibelstudie**
Form: Oplæg om en bibeltekst evt. med forberedte spørgsmål til teksten. Derefter samtale i grupper om teksten.
- **Tema-møder** (kan evt. ske i samarbejde med en mandlig forkynder)
Form: Oplæg – evt. efterfulgt af samtale i grupper/plenum om emnet

Indhold: f.eks.:

- Praktisk vejledning i bøn og bibellæsning
- Omsorg i det kristne fællesskab
- Selvverd
- Hvordan kan jeg være et hverdagsvidne?
- Hvordan leder Gud?
- **Møder der afholdes i samarbejde med en mandlig forkynder**
  - M/K-aften – opdelt i køn
  - Prædiken/bibeltime ved mandlig forkynder – indlæg i forlængelse heraf ved en kvinde f.eks. om "Hvilken betydning har dette i mit liv?"
- **Familiegudstjeneste, -møde**
  - Typisk en kortere evangeliserende tale/bibelfortælling i "børnehøjde".

Det er vores opfattelse, at disse mødeformer vil være gavnlige til at fremme en vidne- og forkyndertjeneste, som også kvinder kan tage del i. Samtidig tror vi også, at det i mange kredse og frimenigheder vil være gavnlige fornyelse af mødeform og -indhold.

Ansatte i LM

I lyset af det overordnede princip – og den praksis – der allerede er redegjort for, vil meget give sig selv, når vi kommer til ansatte. Grundreglen er, at stillinger, der indeholder prædikantmyndighed og læreansvar, skal forbeholdes mænd. Det gælder f.eks. generalsekretær, landssekretær, leder for Norea Radio, ansatte prædikanter og ledende missionssekretær. Andre stillinger – der ikke har dette ansvar – er åben for både mænd og kvinder. Det gælder f.eks. administrationschef, økonomichef, stillinger som indbefatter vidne- og forkyndertjeneste for børn, unge og voksne, journalist, musiksekretær, missionssekretær.

Når det gælder medarbejdere på LM's institutioner – herunder højskole og efterskoler ønsker landsstyrelsen, at den samme grundregel bliver efterlevet; men overlader det til de enkelte bestyrelser at konkretisere dette.

Når det gælder medarbejdere i det internationale missionsarbejde, ønsker vi, at de samme grundlæggende retningslinier skal gælde, som for arbejdet i Danmark. Se hertil "Strategidokument for LM's internationale arbejde".

I mødet med andre kristne miljøer

.....

I en del andre kristne miljøer end LM – både i folkekirken og frikirker – vil man møde f.eks. kvindelige præster. Dette beror i de fleste tilfælde på et andet syn på tjenstedeling end det, som er lagt frem her.

Vender vi os til den folkekirkelige virkelighed, får det bibelske nej til kvindelige hyrder og lærere den konsekvens, at vi må sige klart nej til ordningen med kvindelige præster. Dette må i vores situation i praksis indebære, at vi ikke kan kombinere LM-arrangementer, for eksempel stævner og lejre, med en gudstjeneste, som en kvindelig præst har ansvar for. Vi kan heller ikke som LM-arbejde i form af for eksempel kor og orkestre medvirke i afviklingen af en gudstjeneste med kvindelig præst. Desuden må det frarådes, at man som enkeltpersoner gør brug af kvindelige præster. Disse forhold må selvsagt også gælde med hensyn til vranglærende mandlige præster.

Vi er på det rene med, at der kan opstå forskellige grænsetilfælde – ved kirkelige handlinger m.v. Når vi er enige om den bibelske grundforståelse, må vi overlade disse situationer til det personlige skøn.

|||||

Det sunde spor

.....

Vi vil hverken lade os styre af traditionsbestemt konservatisme eller moderne ligestillingsideologi. Vi anerkender, at den moderne kvindefrigørelse har sat positive frugter, som ingen af os ønsker at leve foruden. Men vi vurderer, at barnet er hældt ud med badevandet, når det er blevet nærmest forbudt at tale om forskel på mands og kvindes rolle i hjem og menighed.

Vi er overbevist om, at Guds ordninger er gode og livsbekræftende. De er givet os til velsignelse og glæde i livet som mand og kvinde. Derfor vil vi fastholde den bibelske undervisning om kvindens underordning og mandens tjenende lederskab. I det perspektiv er det vores udfordring at hjælpe alle de nådegaver, som Gud har givet mænd og kvinder, frem til udfoldelse i menigheden. Det spor ønsker vi at følge!

|||||

Litteratur til videre studium

Hans Ole Bækgaard m.fl.:
Kvinder på Herrens Mark
Forlaget Hovedland 2007

Jens Ole Christensen m.fl.:
Køn og Identitet
Credo Forlag 1996

Inger Margrethe Kofod-Svendsen:
Tjen med glæde
Dansk Luthersk Forlag 1994

LM's landsstyrelse:
Åndeligt lederskab – hyrde og læreansvaret i LM
2003

LM's landsstyrelse:
Strategidokument for LM's Internationale missionsarbejde
2006

LM's delegeretmøde:
Prædikant i LM – vejledning i prædikanttjenesten
2007

Vi er overbevist om, at Guds ordninger er gode og livsbekræftende. De er givet os til velsignelse og glæde i livet som mand og kvinde.

Derfor vil vi fastholde den bibelske undervisning om kvindens underordning og mandens tjenende lederskab. I det perspektiv er det vores udfordring at hjælpe alle de nådegaver, som Gud har givet mænd og kvinder, frem til udfoldelse i menigheden. Det spor ønsker vi at følge!

Landsstyrelsen, november 2008